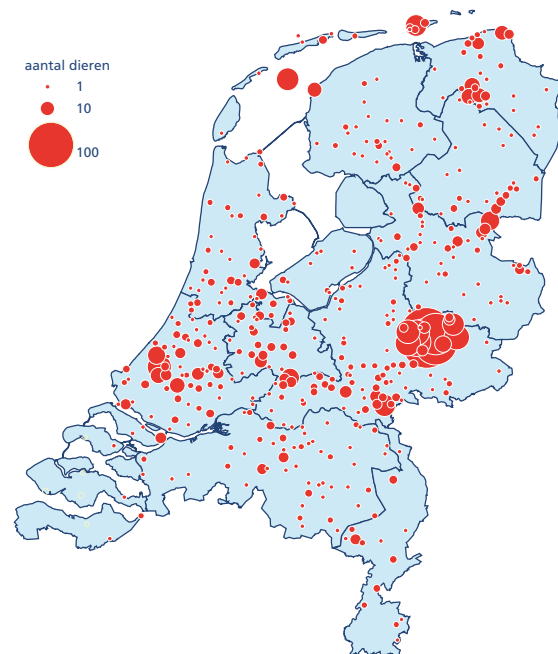
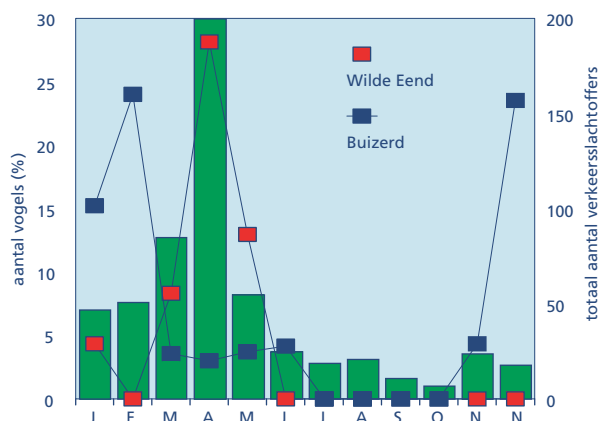

Dode zilverplevier. Foto: Peter Eekelder

Figuur 1. Verspreiding van het aantal vondsten van dieren ingevoerd via het monitoringproject vogelsterfte.

Figuur 2. Aantal als verkeersslachtoffer opgegeven vondsten per maand (balk), met het aandeel Wilde Eend en Buizerd (lijn).

Vinger aan de pols bij vogelsterfte

Vogelgriep..., vrijwel niemand heeft het er meer over sinds de gevallen uit de media zijn verdwenen. Dat betekent geenszins dat de ziekte is verdwenen. Vooral in het Oostzeegebied werd in het begin van het voorjaar nog opvallende vogelsterfte gemeld en ongetwijfeld zal het virus (of een andere ziekte) ook in de toekomst weer ergens opduiken. Om te weten wat 'opvallende sterfte' is, moet je ook weten welke patronen onder normale omstandigheden in vogelsterfte optreden. Om daar achter te komen is onlangs een speciaal monitoringproject opgestart, dat met behulp van een invoermogelijkheid op internet informatie over dode en stervende vogels en zoogdieren verzamelt.

Monitoring van vogelsterfte

Zoals aangekondigd in het vierde nummer van Sovon-Nieuws van 2005, loopt sinds het najaar een speciaal monitoringproject voor dode en stervende vogels. Hiervoor is op www.sovon.nl de mogelijkheid in het leven geroepen voor het melden van dode dieren. Hiervan is tot dusverre goed gebruik gemaakt. Er worden dagelijks meerdere vondsten toegevoegd aan het bestand en deze gegevens worden o.a. direct aan de Algemene Inspectie Dienst (AID), de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) en Dutch Wildlife Health Centre (DWHC) doorgegeven. Indien nodig gaat er iemand van de AID op de vindplaats kijken en worden kadavers verzameld en onderzocht. Het mag duidelijk zijn: niet ieder verkeersslachtoffer wordt door hen opgehaald, maar alleen die gevallen waarbij twijfel over de doodsoorzaak bestaat. Die vogels, maar ook zoogdieren, worden getest om te kijken of er mogelijk vogelgriep of een andere besmettelijke ziekte in het spel is. Op die wijze wordt in een vroeg stadium gesignaleerd of er ergens ongewone vogelsterfte optreedt en actie moet worden genomen ter bescherming van de volksgezondheid.

Tegelijk biedt het project ook veel mogelijkheden meer te weten te komen over patronen in 'reguliere' vogelsterfte. Langs de kust bestaat zo'n soort programma al veel langer in de vorm van het Nederlands Stookolieslachtoffer Onderzoek (NSO), onderdeel van de Nederlandse Zeevogel-groep. De indrukwekkende gegevensreeksen die met dat project zijn opgebouwd vormen inmiddels een breed erkende graadmeter voor olievervuiling op zee (zie voor meer informatie <http://home.planet.nl/~camphuys/NZGNSO.html>) Informatie over vogelsterfte is interessant vanuit verschillende oogpunten. Welke soorten worden veel aangetroffen, waar en wanneer vindt sterfte plaats, wat zijn de oorzaken en wat zijn de verschillen tussen de soorten?

Welke gegevens

Een eerste bewerking van de ingevoerde gegevens laat zien dat er veel te halen valt uit het

bestand dat tot nu toe is opgebouwd. Er blijkt een klein groepje fanatieke invoerders te zijn. Deze waarnemers hebben zelfs een groot deel van hun oude gegevens ingevoerd, waardoor het bestand al enige omvang heeft gekregen. Daarnaast is er een aantal waarnemers die sinds kort alles invoeren wat ze aan dode vogels langs vaste routes of op vaste locaties vinden. Het gaat daarbij vooral om verkeersslachtoffers, maar ook om vogels die op plukplaatsen van bijv. Sperwers worden aangetroffen. De site biedt sinds kort ook de mogelijkheid om dit soort aspecten in te voeren. Zo wordt ook duidelijk welke soorten door welke predator worden gepakt.

Interactief

De website is interactief opgebouwd. Dat houdt in dat iedereen zelf met de ingevoerde gegevens aan de slag kan en allerlei bewerkingen kan uitvoeren en selecties kan maken, bijvoorbeeld kaartbeelden. De huidige kaart met alle ingevoerde gegevens laat zien dat meldingen over het hele land zijn verspreid, maar dat tegelijk een groot aantal meldingen van vaste plaatsen komt (figuur 1). Zutphen en omgeving springt in het oog. Hier zijn twee waarnemers zeer actief en er ontgaat hen geen enkel kadaver, zo lijkt het. Verder komen er veel meldingen uit de omgeving van Groningen, van Schiermonnikoog en de omgeving van Den Haag-Rotterdam. Ook de weg Hardenberg-Emmen is zeer opvallend aanwezig op de kaart. Wat kunnen we nu met al die waarnemingen? Als voorbeeld hebben we hier twee soorten genomen die veel als verkeersslachtoffer worden gevonden. Van zowel Buizerd (34) als Wilde Eend (72) zijn inmiddels enkele tientallen vogels gemeld. Bij deze soorten zien we al een van elkaar verschillend seizoenspatroon ontstaan (figuur 2). Buizerds werden voornamelijk in de wintermaanden gemeld, met een piek in december en februari. Dit komt overeen met het beeld dat we van deze soort hebben; het zoeken van eetbare kadavers langs de snelweg is voor een aaseter niet zonder gevaar. Wilde Eenden daarentegen worden vooral in april gemeld. Wie zich

Recent verschenen

wel eens in het seksuele gedrag van deze soort heeft verdiept zal het niet verbazingwekkend vinden dat juist in die maand het aantal doodgereden eenden het grootst is.

Doe mee!

Er wordt inmiddels met enkele andere sites overlegd om tot meer samenwerking te komen, zodat de gegevens kunnen worden uitgebreid en meer mensen bij het project betrokken raken. Zo is met de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ) afgesproken om ook dode zoogdieren mee te nemen in het project. Ook de navigatie en verdere analysemogelijkheden op de invoersite zijn nog voortdurend in ontwikkeling. Heb je ideeën over verdere verfijning van de site, aarzel dan niet te mailen met Jeroen Nienhuis: jeroen.nienhuis@sovon.nl. En denk aan die dode Buizerd als je ergens langs de weg een kadaver wilt bekijken!

*Berend Voslamber, Jeroen Nienhuis,
Henk van der Jeugd*

De KNNV verblijdt ons met "een heel ander boek over het wad": **Waarom nonnetjes samen klaarkomen en andere wonderen van het Wad**. Theunis Piersma vertelt over zijn zoektocht naar het verhaal van nonnetjes, kanoeten en andere wadbewoners, over het genot van onderzoek en over de manier waarop biologische puzzelstukjes uiteindelijk op hun plaats vallen. Tegelijkertijd breekt hij een lans voor de bescherming van zijn geliefde wadgebied en bekritiseert hij het Nederlandse waddenbeleid soms scherp. Gerrie Hondius voorzag het boek van fleurige striptekeningen die de menselijke kant van het onderzoek en de beleving van het wadgebied benadrukken.

Waarom nonnetjes etc. kost € 14,95 in de boekhandel en telt 208 aansprekende pagina's. ISBN 90 5011 225 0.

Ook KNNV: het jeugdboek **Kraaienbende over kauwen, raven, gaaien en andere slimme vogels**. Geert-Jan Robers en Stefan Halewijn zijn verantwoordelijk voor 72 pagina's vol foto's en kunstzinnige illustraties over kraaiachtigen in al hun verschijningsvormen, nesten, eieren, gedrag, zang etc. Ook mensen en kraaien, vroeger en nu komen aan bod. Het boek is bedoeld voor kinderen vanaf 10 jaar. Een verrassende ode aan kraaiachtigen die ook volwassenen zal aanspreken.

Kraaienbende kost € 16,95. ISBN 90 5011 229 3.

Van de hand van Ton Stumpel en Henk Strijbosch brengt de KNNV: **Veldgids amfibien en reptielen**. Een Nederlandstalige veldgids met determinatiesleutel (ook van larven en eieren), met 250 kleurenfoto's en uitgebreide beschrijvingen. Daarnaast actuele en betrouwbare informatie over leefgebied, verspreiding en leefwijze. Van alle soorten zijn ook de Engelse, Duitse, Franse, Spaanse en Italiaanse naam opgenomen.

De gids kost € 32,95. ISBN 90 5011 168 8.

Dutch Birding heeft een boekje met de **namenlijst van West-Palearctische vogelsoorten 2006** het licht laten zien. Het werd meegestuurd met nummer twee van Dutch Birding, maar is ook in de losse verkoop te verkrijgen door € 4,- over te maken naar girorekening 150697, tnv Dutch Birding Association, Castricum, o.v.v. uw naam en adres en 'Dutch Birding-namen'.

Birdpix II ziet het levenslicht

In 2003 lanceerden Jan-Willem en Daan Schoonhoven Birdpix.nl; een vogelfotosite waarop fotografen hun foto's aan een breed publiek kunnen tonen en de kennis over natuurfotografie vergroten. Sinds 2003 hebben zich 2500 fotografen aangesloten. Dagelijks komen er honderden foto's bij.

In 2005 verscheen een jaarboek met de meest bijzondere en beste foto's van het voorgaande jaar. 2005 zelf wordt behandeld in het nu verschenen deel twee, dat tot stand gekomen is in samenwerking met Vogelbescherming en SOVON. In het boek zijn 79 foto's opgenomen. Vogelportretten worden afgewisseld met vogels in het landschap en actiefoto's. Bijzondere invasies als die van de Noordse Goudvinken, Pestvogels en Grote Barmsijzen, alsmede de eendaagse influx van Kleine Alken, het eerste broedgeval van de Wilde Zwaan in ons land en enkele spectaculaire dwaalgasten als Sperweruil, Woestijntapuit en Monniksgier vonden hun weg in het boek dat de seizoenen volgt.

Naast de doorgaans schitterende foto's, hebben de begeleidende teksten veel aandacht gekregen. Achterin het boek zijn biografieën en een foto van de 43 fotografen opgenomen.

Deze hardcover van 132 vierkante pagina's kost € 39,90 en is te bestellen op: www.birdpix.nl. ISBN: 90-77204-30-X